REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA

LA PELL DELS ALTRES

(Recull anecdòtic de 42 anys dedicats a la dermatologia
i petita història de la Unitat de Porfíries
del Servei de Dermatologia
de l'Hospital Clínic i la Facultat de Medicina de Barcelona)

Discurs d'ingrés llegit per l'Acadèmic electe

JOSEP MARIA MASCARÓ i BALLESTER

el dia 29 de març de 1998

Discurs de resposta de l'Acadèmic numerari

JORDI SANS i SABRAFEN

Barcelona
1998

LA PELL DELS ALTRES

(Recull anecdòtic de 42 anys dedicats a la dermatologia
i petita història de la Unitat de Porfíries
del Servei de Dermatologia
de l'Hospital Clínic i la Facultat de Medicina de Barcelona)

REIAL ACADÈMIA DE MEDICINA DE CATALUNYA

LA PELL DELS ALTRES

(Recull anecdòtic de 42 anys dedicats a la dermatologia
i petita història de la Unitat de Porfíries
del Servei de Dermatologia
de l'Hospital Clínic i la Facultat de Medicina de Barcelona)

Discurs d'ingrés llegit per l'Acadèmic electe

JOSEP MARIA MASCARÓ i BALLESTER

el dia 29 de març de 1998

Discurs de resposta de l'Acadèmic numerari

JORDI SANS i SABRAFEN

Barcelona
1998

Discurs d'ingrés llegit per l'Acadèmic electe

JOSEP MARIA MASCARÓ i BALLESTER

J'ai plus de souvenirs que si j'avais mille ans...
Charles Baudelaire (Les fleurs du mal. Spleen et idéal. LXXVI.
Baudelaire Oeuvres vol 1, La Pleiade. Gallimard 1944)

Ainsi nous ne vivons jamais, mais nous esperons de vivre
Blaise Pascal (Misère de l'homme sans Dieu. Pensées.
Article II, 172-47. Flammarion 1976)

1. COMENTARIS PRELIMINARS I ANTECEDENTS

Excel·lentíssim senyor president,

Digníssimes autoritats,

Molt il·lustres senyors acadèmics,

Senyores i senyors,

En la vida professional d'un metge hi ha moments particularment emotius. Aquest d'avui és, sense cap mena de dubte, un dels més emocionants per a mi. I voldria que les primeres paraules fossin per agrair profundament la generosa decisió dels membres d'aquesta admirada institució quan varen, majoritàriament, elegir-me per formar part de la seva corporació. Per a qui ha sabut de la rellevància de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya des que era un adolescent, com és el meu cas, aquesta honrosa designació té encara més transcendència. Sóc la quarta generació de la meva família que ha estat acollida al si d'aquesta Acadèmia. El meu pare i el meu avi varen ésser membres corresponents i el meu besavi va ésser membre numerari. És per això que avui no em sento un element unipersonal que arriba a una fita pels seus mèrits, sinó un esglaó més d'una llarga cadena; és a dir, que sóc la conseqüència d'uns antecessors, d'una tradició mèdica i d'una educació a la qual varen contribuir la família i els mestres. I vull expressar com és la meva joia i com em sento de feliç en veure que m'han fet un lloc entre ells persones a les quals admiro tant com als meus mestres de la Facultat de Medicina, professor Alfons Balcells (amb qui vaig fer les tres mèdiques, quan ell era el brillant adjunt del professor Soriano), professors Víctor Cónill, de qui vaig ésser alumne intern, i professors García Valdecasas, Vidal Sivilla i Salvà Miquel, dels qui vaig conèixer el clar ensenyament; o sota les quals vaig començar a donar els meus primers passos en el camí de la recerca, com va ésser el cas de la microscòpia electrònica, a la Facultat de Ciències, amb el professor Vallmitjana. És un goig veure'm entre amics de l'adolescència, com el professor Màrius Foz (a qui recordo de quan als estius apreníem a jugar al bridge i que, des de sempre, va ésser el metge de la

meva mare), i companys dels anys d'estudis a França, com el professor Jordi Sans Sabrafen (a qui m'uneix una entranyable amistat i una tal confiança com a metge que, només consultar-li per telèfon una dolença, aquesta deixa d'amoïnar-me); a ell vull dir-li la gran il·lusió que m'ha fet acceptant de respondre al meu discurs d'avui en record de tants anys d'afectuosa companyonia. Amics de família des de generacions, com els doctors Moisès Broggi i Joaquim Tornos. Companys d'especialitat, també, brotats d'una mateixa branca dermatològica i amb qui he compartit treball i aficions esportives, com el professor Josep Maria de Moragas. Companys de facultat amb els quals em lliguen llaços especials, com ara la fidelitat a unes idees i normes, com és el cas dels professors Rozman, Revert. Companys dels llunyans i enyorats anys de la carrera, com la doctora Soledad Woesner. Companys d'universitat i d'hospital que m'han distingit amb la seva amistat, com els professors Traserra, Gil Vernet, Corbella, Ballús, Cardesa, Asenjo, Ruano, Tejedo, Castillo, Vives Puiggrós.

Finalment, i de forma molt especial, vull anomenar la meva relació amb el president d'aquesta Reial Acadèmia, professor Josep Laporte, que al llarg de la seva vida professional i en els seus successius càrrecs de gran responsabilitat sempre m'ha escoltat i donat el seu inestimable suport i ajut.

2. LA FAMÍLIA I ELS MESTRES

Vol la tradició que les primeres paraules de l'acadèmic electe en el seu discurs de recepció siguin per a recordar tots aquells que varen fer possible el llarg camí que ha conduït a aquesta emotiva fita.

En primer lloc, com deia fa uns instants, vull agrair als meus avantpassats el seu exemple, la netedat de la seva trajectòria i la vocació per la medicina que varen transmetre'm. Sóc la vuitena generació de metges (el meu fill gran, aquí present, n'és la novena) i els meus antecessors (dels quals el meu oncle Manel Mascaró, és l'únic encara present) varen fer-me un regal extraordinari: l'amor per l'"art de guarir", terme amb el qual, fa cent anys, el meu besavi en aquesta mateixa solemne sala anomenava la medicina. La identificació de la meva família amb la medicina queda palesa

amb el fet que la meva germana Marilú es casés amb un metge oftalmòleg (el doctor Fernando Palomar-Petit) i la seva filla Maria Virgínia fos també metgessa oftalmòloga, casada amb un altre metge oftalmòleg, el doctor Eladio Muiño; i que el meu germà Ferran, metge oftalmòleg, es casés amb una metgessa oftalmòloga (doctora Mercè Zamora) i que el seu fill Ferran sigui també metge resident d'aquesta especialitat. Originària de la província de Girona, hi ha una branca que roman en aquelles fecundes terres i segueix la tradició: el meu homònim doctor Josep Maria Mascaró, metge cardiòleg, és casat amb la doctora Isabel Casanovas, psiquiatra, i la seva filla Isabel és resident de pediatria. Els germans menors d'en Josep Maria segueixen també la tradició: en Jaume és internista i la Glòria és casada amb un pediatra, el doctor Martí Carbonell, i, finalment, la filla d'aquests, la Glòria, estudia medicina.

Quant a mi, vaig casar-me en primeres núpcies amb una metgessa dermatòloga, la doctora Catherine Galy, malauradament morta molt jove als 41 anys, i vaig tornar-me a casar amb una metgessa dermatòloga, la doctora Helena Torras. Com ja he dit, el meu fill Josep Manel és metge dermatòleg i... està casat amb una megtessa dermatòloga, la doctora Eulàlia Baselga.

Per a aquells que no coneixien la història de la família Mascaró, crec que l'íntima relació amb la medicina és evident. Actualment, entre descendents directes i cònjuges, a la branca barcelonina som sis oftalmòlegs, quatre dermatòlegs i un cardiòleg. I a la de Girona, un cardiòleg, un internista, una psiquiatra i dos pediatres. I vull esperar que aquesta tradició que va començar fa tres segles es mantindrà. Ja no sóc el darrer esglaó. Però desitjo que la cadena d'aquesta nissaga a la qual estic orgullós de pertànyer es continuï en el futur.

Si he parlat dels meus avantpassats com a fonament de la meva vocació, cal assenyalar el paper clau dels meus mestres. Ho faré breument perquè d'alguns d'aquests en parlaré amb més detall a la part central de la meva exposició. Per a mi varen ésser fonamentals el professor Màxim Soriano, gran ensenyant, meticulós i humà, durant els anys d'estudi de pregrau, i el professor Xavier Vilanova, que em va obrir els ulls a la dermatologia i va contagiar-me el seu gust per ella. Sota la seva direcció, el doctor Carles Cardenal va prendre'm al seu costat i em va ensenyar les bases clíniques i terapèutiques de l'especialitat i la importància de fer amb el malalt el

mateix que hom faria amb un familiar. Cal també que recordi els que varen ésser mestres meus a França i quan vaig retornar a Espanya, els professors Bernard Duperrat, Robert Degos i Joaquim Piñol. De tots ells en parlaré dins del recull històric i anecdòtic que centrarà la meva dissertació.

Crescut al caliu d'una família unida, el meu record vola cap al meu pare, de qui vaig aprendre l'exemple de la dedicació total al treball, el sacrifici i la constància. El leitmotiv de la seva vida, plasmat gràficament en el seu ex-libris, va ésser el festina lente ("afanyat a poc a poc") de Cèsar August; vaig fer-me home veient-lo treballar sense descans catorze i fins i tot setze hores al dia, set dies a la setmana. I estic ple de remembrança per la meva mare, que sempre va estimular-me a emprendre els camins més ambiciosos i que va donar-me el seu suport quan vaig decidir anar-me'n a l'estranger. Tots dos em manquen avui. Aquesta cerimònia els hauria omplert de satisfacció. Però hi ha presents el meu oncle Manel, que va donar-me exemple de laboriositat i moderació, i els meus germans, cunyats i nebots, cèl·lules vivents d'una família que s'estima més enllà de les obligacions formals, perquè l'afecció neix i es manté des de dintre, i no per imposició o "perquè cal".

Finalment no puc deixar de recordar amb tendresa aquells que han viscut al meu costat, dia a dia, les meves il·lusions i els meus desencisos, les hores, els dies i les nits de treball i d'esforç per aconseguir un objectiu; aquells que han sabut comprendre i excusar-me pel temps que sovint no els he donat i que, a canvi, m'han fet el regal de la seva comprensió, la seva paciència i el seu amor. No vull oblidar la meva primera muller, Catherine, que va conèixer i compartir amb mi els primers anys de lluita i d'esperança, i que no va arribar a veure el fruit dels sacrificis ni de tants d'ideals fets realitat. Vull parlar dels meus tres fills, Josep Manel, Xavier i Salvi, que han estat per a mi no solament fills, sinó també amics i companys, i que, amb la seva estimació, m'han donat la joia de viure; per a mi ha estat un do inapreciable la confiança i el diàleg obert que sempre ha existit entre nosaltres. És una gran alegria veure'ls avui aquí amb les meves joves, Lali i Glòria, mares dels meus quatre néts. I, finalment, unes paraules per a la meva esposa Helena, que ha sabut transformar la meva vida i donar llum a la nostra llar. La seva dolça i discreta presència ha omplert la casa i en ella he trobat sempre la força, la inspiració, el suggeriment més oportú o el repòs. Amb ella mai res m'ha faltat i, tant com a metge com a dona, ha sabut sem-

pre comprendre'm i deixar amb goig allò seu en darrer lloc per donar prioritat a tot el que fos dels "quatre homes" de la nostra casa. És just que avui vulgui associar-la a tot el que representa el joiós esdeveniment d'aquests moments i que li torni a reiterar la reciprocitat i contínua actualitat del meu amor.

3. EL MEU ANTECESSOR AL SEIENT DE L'ACADÈMIA

Em correspon el gran honor d'ocupar el seient número 12 de la Secció de Medicina d'aquesta Reial Acadèmia. Aquell en el qual el meu antecessor va ésser el professor Joan Gibert i Queraltó. I és una circumstància poc freqüent i feliç que el predecessor, ara Acadèmic Emèrit, estigui viu i hagi estat amic de la família d'aquell que ha d'assumir el repte d'ésser-ne el successor.

Seria impossible en uns breus instants pretendre glossar la personalitat i l'obra d'una figura tan brillant i completa com la del professor Gibert Queraltó. Començant per uns estudis meteòrics a la Facultat de Medicina, fets només en quatre anys (1927-1930), arriba a ésser uns del cardiòlegs més brillants del seu moment. Com va dir molt encertadament el professor Domingo Espinós en contestar-li en la seva recepció com a membre numerari de la Reial Acadèmia Nacional de Medicina, el 3 de desembre de 1991, "parlar de la història del professor Gibert Queraltó és parlar de la història de la cardiologia". Autor del llibre *Enfermedades del Aparato Circulatorio Central*, que va marcar una fita i ha estat obra indispensable per als pràctics i estudiosos (segon volum del Tractat de Patologia i Clínica Mèdiques del seu Mestre, el professor Pedro i Pons), el professor Gibert Queraltó va ésser un precursor quan, als anys trenta, va crear un dispensari de cardiologia. Catedràtic de Patologia i Clínica Mèdiques de la Facultat de Medicina de Saragossa i successor de Francesc Ferrer Solervicens a la de Barcelona el 1944, va ésser a la nostra Universitat on va desenvolupar les seves tasques assistencials, de recerca i docents, de les quals cal remarcar l'extraordinària influència de l'Escola Professional de Cardioangiologia, primera a l'Estat espanyol, que va aconseguir crear el 1952; molts dels seus deixebles i

col·laboradors van ésser mestres rellevants després, com l'acadèmic numerari d'aquesta reial institució doctor Torner Soler.

Per no allargar-me més del compte voldria assenyalar dos fets que defineixen la seva personalitat. El 1956, durant el Congrés Internacional de Medicina Interna va patir, a Estocolm, un greu accident de circulació que el va mantenir tres dies en coma i del qual va sortir polifracturat. Sense la seva força d'esperit, un altre no hauria mantingut el mateix ritme de treball intens; però la seva voluntat li va permetre reprendre les seves tasques amb el mateix entusiasme.

L'altra característica que vull assenyalar està recollida en el seu discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia Nacional de Medicina, amb paraules que permeten de comprendre els seus èxits i que cal prendre com a exemple: "En la meva vida m'han guiat tres normes: a) saber exactament el que vull; b) saber si allò que vull és a l'abast de les meves possibilitats, i c) pensar què haig de fer per aconseguir allò que vull".

Ara, després que de retorn com a catedràtic de la Facultat de Medicina de Barcelona, el 1978, vaig tenir el plaer de formar part amb ell del mateix tribunal de llicenciatura, em pertoca l'honor d'ocupar el seu lloc en aquesta institució.

Però, amb sinceritat, no veig en mi cap dels criteris d'excel·lència que posseeixen els que, amb generositat, m'han fet lloc en aquesta casa. No demano més, doncs, que al terme final d'aquest somni que avui comença i que no sé per quant ha de durar, es pugui dir de mi que vaig procurar ésser just, obert amb tots (malalts, estudiants, companys i estranys) i que mai va mancar-me la bona voluntat.

4. EL TEMA DEL MEU DISCURS

Quan vaig començar a pensar el tema que podria desenvolupar en aquesta solemne cerimònia, vaig passar un temps de dubtes. D'una banda m'hauria agradat exposar un argument relacionat amb algunes de les meves inquietuds o camps d'interès, com ha estat, per exemple la histopatologia cutània

–la dermatopatologia, com ara s'anomena– i a la qual he dedicat molts anys de la meva vida, hores del dia i de la nit ajupit damunt el microscopi... Recordo amb nostàlgia el temps en què, vivint a l'Hospital Sant Lluís de París, vaig demanar permís al meu mestre professor Bernard Duperrat per treballar durant les nits al laboratori de l'Hospital. El permís aconseguit, em quedava després de sopar, des de les vuit fins a les dotze o la una de la matinada, treballant tot sol. Inicialment, en veure la finestra del laboratori il·luminada, venia algú del servei de vigilància i seguretat per veure què passava. Jo els ensenyava el meu permís escrit, però les primeres vegades van fer fins i tot una inspecció de les diferents dependències del laboratori per verificar-ho. Passats els mesos i els anys, la llum encesa de les finestres del laboratori d'histopatologia del Servei de Dermatologia era ja una tradició acceptada i tothom sabia que un jove espanyol dedicava moltes hores de la nit a treballar sol en aquell lloc. Varen passar quatre anys i, en casar-me, vaig anar-me'n a viure a un petit pis, molt lluny (hora i mitja de cotxe) de l'Hospital. El meu mestre va donar-me un vell microscopi (un Wild que encara tinc i funciona, malgrat la llum groguenca i poc abundant que sempre va emetre) perquè al vespre pogués continuar treballant... però a casa meva. Passats uns mesos, un vespre que sortia tard de l'Hospital vaig trobar-me l'agent de seguretat que inicialment havia inspeccionat amb detall les dependències del laboratori i que després havia acceptat que jo era un "il·luminat" amb costums i horaris de treball inhabituals. Em va dir: "Bé, es veu que aquest espanyol que semblava tan treballador s'ha tornat mandrós: el laboratori a la nit ara està sempre tancat i a les fosques; veig que ens hem cansat de fer feina...".

Però, malgrat que particularment orientat dins del camp de la histopatologia, dels tumors cutanis, dels tumors dels annexos (fol·licle pilós, glàndules sudorípares, glàndules sebàcies), dels nevus i melanomes o d'altres grans temes de la dermatologia, he pensat que aquests no serien uns tòpics d'interès per a aquells que, no dermatòlegs o no metges, m'honoren aquesta tarda amb la seva presència. És per això que he escollit com a títol "La pell dels altres" i que exposaré un petit recull anecdòtic dels quaranta-dos anys que he dedicat a la dermatologia, i recordaré la petita història de la Unitat de Porfíries del Servei de Dermatologia de l'Hospital Clínic i la Facultat de Medicina de Barcelona.

5. *LA PELL DELS ALTRES*

La pell és l'òrgan més extens de tot el cos. No és un embolcall ni un simple límit amb el món exterior. És un lloc d'interrelació amb múltiples funcions, com les de defensa o recull de sensacions, que juga un paper primordial per fenòmens tan diversos com els que van des de la termoregulació fins al metabolisme, la immunitat o, fins i tot, el desenvolupament psicoafectiu del nadó i l'expressió de la tendresa, l'amor, la por, l'agressivitat. Però, per qui ha dedicat tota la vida a l'exercici professional de la dermatologia, "la pell dels altres" és encara més: és el centre de tota l'atenció, el motiu de viure, la plenitud d'una vocació. I la tasca d'alleugerar el sofriment, de curar les seves alteracions, de donar qualitat de vida, de contribuir que aquesta "pell dels altres" recuperi o no perdi les funcions que la fan necessària i essencial, es converteix en una preocupació constant.

Això és el que vaig comprendre quan, escoltant les classes del professor Xavier Vilanova, vaig decidir dedicar-me a la dermatologia. Fins aquell moment havia estat intern al dispensari de cardiologia del servei del professor Soriano i després intern d'obstetrícia i ginecologia amb els professors Víctor Cónill Montobbio i Víctor Cónill Serra. Pensava ésser tocòleg com el meu pare, el meu avi i el meu besavi. Però vaig descobrir que la dermatologia era una branca de la medicina de gran transcendència i que estava relacionada amb tota la patologia mèdica. I d'aquesta manera, el 1955 vaig començar un camí d'aprenentatge que va durar dotze anys.

Les anècdotes del temps passat amb el professor Vilanova, des del gener de 1956 fins a finals de 1958, podrien omplir moltes pàgines. Vull recordar només la diferència entre el mestre, sever i rígid a l'Hospital (on la màxima aprovació i recompensa després d'un llarg treball o una tasca ben feta era sentir-li dir:"això és correcte", sense mai donar qualificatius en grau superlatiu o en excés) i l'amic de més edat que era fora de l'edifici del carrer Casanovas, d'agradable companyia, que t'invitava a una cervesa o al restaurant i t'explicava tota classe d'anècdotes i històries interessants. Recordo quan, impedit d'anar a Madrid a la cerimònia del 50è aniversari de l'Acadèmia Espanyola de Dermatologia, va delegar-me la representació del Servei en aquest esdeveniment (un gran honor per a mi, que tenia només vint-i-sis anys). Recordo que vaig presentar diverses comunicacions i que em va

pagar totes les despeses de desplaçament i d'estada, i em va donar també unes "dietes", perquè "el nostre representant ha de poder fer-ho dignament", com va dir en acomiadar-me. Quan vaig tornar va invitar-me a sopar perquè li expliqués amb tota mena de detalls com havia anat tot, "inclosos els sopars i torns de copes del vespre", cosa que vaig fer encantat, perquè si al Servei parlar amb ell imposava, fer-ho a fora era un plaer. Sabia fomentar una mena de complicitat, quan, com aquell dia, em va fer explicar-li com el darrer dia del Congrés vaig estar, fins molt entrada la nit, amb una colla d'altres dermatòlegs joves de la resta de l'Estat amb els quals havia fet amistat, voltant per les tascas de la capital.

Anys després, essent a França, recordo que vingué a París i em va fer conèixer un parell dels millors restaurants. Una altra vegada, el 1962, també a la capital francesa, després de la seva estada vaig acompanyar-lo a l'aeroport, ja que se n'anava al Congrés Mundial de Washington en el mateix avió que els grans "patrons" parisencs. En acomiadar-se em va dir: "No te'n vagis encara. T'acompanyaré fins a la porta però ho faré quan ho vegi tothom. Vull que els teus mestres d'aquí s'adonin de la consideració que tinc per tu. No ets el meu xofer, sinó el meu deixeble".

Després d'haver acabat la meva especialització a Barcelona, a finals de l'any 1958 vaig decidir, aconsellat per Vilanova i per casa, sobretot amb el suport de la meva mare, anar-me'n uns mesos a l'estranger. L'elecció va ésser l'Hospital Sant Lluís de París, on hi havia cinc serveis de Dermatologia dirigits per personalitats com Degos, Duperrat, De Graciansky, i que comptava amb més de tres-cents llits per a malalts de l'especialitat i més de cinc-centes visites externes al dia. Un centre al qual, per aquell temps, encara hi anaven a consultar pacients de tot Europa i al qual referien els casos difícils o infreqüents dels països i territoris francòfons dels altres continents.

El professor Vilanova va donar-me una carta de presentació per al professor Robert Degos. I el doctor Carles Cardenal, una altra per a l'altre gran cap de Servei de Sant Lluís, el professor Bernard Duperrat. Inicialment vaig assistir a tots dos serveis, però aviat vaig incorporar-me a les tasques del d'aquest segon.

La meva arribada va tenir dues anècdotes diferents que mostren la personalitat dels dos mestres francesos.

El professor Degos va ésser molt amable quan em va rebre i em va donar permís per assistir a totes les activitats de la seva càtedra i el seu servei. Però, habituat que totes les activitats eren seguides per una gran quantitat de metges (del seu staff, d'altres serveis, hospitals i països), vaig passar durant quasi dos anys el que jo anomeno el meu "període d'home invisible". Anava a la seva consulta, seguia la visita de les sales i per la tarda em quedava al laboratori d'histopatologia. Però tenia la impressió de no existir o d'ésser transparent i invisible. Quasi dos anys després, un dia Degos em va saludar. Jo em vaig tombar per veure a qui s'adreçava darrere meu. Però no; era a mi. Amb el meu treball i la meva constància (aplicant el *festina lente* que el meu pare m'havia sempre recomanat) havia superat el període "d'invisibilitat". Després d'aquest dia tot va canviar i sovint em demanava la meva opinió quan es tractava d'un tema dels que jo treballava.

Amb Duperrat tot va ésser diferent. El primer dia em va acollir amablement i em va dir que assistís a la seva consulta l'endemà a les vuit del matí. Poc acostumat a les distàncies de París i al temps que calia per al transport amb el metro, vaig arribar vint minuts tard. Quan vaig entrar a la consulta em va fulminar: "Si és així com malcompliu des del primer dia, poques coses farem junts! Si torneu a retardar-vos un sol dia, encara que siguin cinc minuts, ja podeu fer les maletes i anar-vos-en a casa" (la traducció és més suau que la versió francesa, perquè va dir-me: "...autrement je vous ficherai dehors!"). No vaig tractar de donar-li cap explicació. Simplement vaig complir el que va exigir-me. I contra el que podria creure's per aquesta primera experiència, al llarg dels anys la nostra relació va ésser quasi de pare i fill. Era un home ple de vitalitat, afectuós i amb un gran sentit de l'humor, de vegades un xic a l'estil de Rabelais. Era d'una intel·ligència brillant i gran coneixedor dels clàssics i de la història (un expert, per exemple, en el rei francès Carles el Temerari). Inicialment anatomopatòleg general i professor d'aquesta disciplina, va passar-se després a la dermatologia, de la qual va ésser catedràtic. Això va donar-me l'oportunitat de practicar les dues especialitats que m'apassionaven: als matins –a l'Hospital– la dermatologia i a les tardes –al laboratori de l'Hospital o al seu priva– la patologia.

Va fer un gran esforç per entrenar-me en patologia. Durant el primer any m'explicava al microscopi. Després em portava cada dia una capsa amb 100

preparacions que jo estudiava al vespre. De les primeres 10 n'havia de redactar un informe que l'endemà ell em corregia; les altres 90, les havia d'estudiar comparant el que jo hi veia amb l'infome que ell n'havia fet. Més endavant, per les tardes, anava al seu despatx i ens assèiem front a front amb dos microscopis: el mestre mirava una preparació, me la passava i dictava l'informe mentre jo la veia al meu torn. Mesos més tard vàrem canviar l'ordre. Jo mirava i dictava i ell escoltava i, si calia, corregia. Un dia va dirme: "José. Vous êtes à point. Demain je pars en voyage pour un mois. Maintenant vous savez ce qu'il faut faire..." ("Josep. Ja estàs a punt. Demà me'n vaig de viatge per un mes. Ara ja saps què cal fer..."). I des d'aquell dia i durant vuit anys (vaig estar-ne quasi deu a París) en les seves absències m'ocupava de la seva feina i fins i tot de què calia fer quan una de les seves dues filles o els seus néts tenien un problema de salut.

D'ell vaig aprendre l'aplicació del mètode cartesià a la medicina. De tant en tant, davant una preparació que semblant fàcil no acabava de veure clara, deia: "I si el que creiem evident pel que ens diuen (o veiem) no fos veritat? Comencem de nou dubtant de tot el que ens han dit o donàvem per cert".

Sempre preocupat pel càncer de pulmó, perquè molts amics seus n'havien mort (com va ésser també el cas dels meus mestres d'aquí, Vilanova i Piñol), Bernard Duperrat morí el gener de 1983 atropellat per un cotxe quan tornava de posar a la bústia, al costat del seu domicili, unes cartes que acabava d'escriure... una d'aquestes per a mi.

Dels anys de París tinc un record pel que va ésser el meu millor amic i company durant molts anys, persona d'una extraordinària intel·ligència, políglota i amic meravellós: el professor Josep Cabré Piera. Tots dos havíem estat junts sota el mestre Vilanova. Després ell va anar-se'n vuit anys a Alemanya i jo quasi deu a París. Vàrem coincidir tot un any a l'Hospital Sant Lluís. Recordo, entre moltes coses, que, interessats per la dermatopatologia, vàrem organitzar unes sessions d'ensenyament un cop per setmana a les *heures espagnoles* (com en deien allà els francesos): és a dir, després de sopar. Fèiem la presentació formal d'un tema cadascun dels dos, projecció de preparacions, discussió i... després anàvem a beure una cervesa, tots en grup, a una *brasserie* de la Place de la Republique.

L'amistat amb Cabré va continuar fins que la mort se'l va emportar, i em faltaria temps si volgués exposar tantes anècdotes com vàrem viure junts.

6. PORFIRINES I PORFÍRIES

El tema "Porfirines i porfíries" va ésser ja motiu del discurs per la recepció com a acadèmic numerari del meu mestre el professor Joaquim Piñol i Aguadé. La lectura va ésser, però, feta a títol pòstum el 13 de novembre del 1977, perquè ell va morir tres mesos abans, el 17 d'agost d'aquell any. Parlar de porfíries és, doncs, una mena d'homenatge a la memòria de qui va fer tant per la dermatologia del nostre país i amb qui personalment tinc un deute per sempre.

Les porfíries constitueixen un argument d'especial interès per molts dels qui hem passat per la càtedra i el nostre Servei del Clínic. Jo vaig escollir-lo per a la lliçó magistral (tercer exercici) de les meves oposicions a càtedra i, des de fa més de vint-i-cinc anys, m'han invitat a parlar sobre aquest tema als cinc continents. Però aquí he pensat fer-ho d'una altra manera i, per descomptat, molt diferent del que seria una conferència convencional o una ponència en un congrés. No pretenc repetir ni actualitzar el discurs, clar i concís, que va escriure (i malauradament no va poder llegir) aquell que va distingir-me amb la seva amistat i el seu afecte.

Començaré per recordar que les Porfíries són malalties molt poc freqüents degudes a deficiències dels enzims que intervenen en la via metabòlica de l'hem. Quan, per una causa de naturalesa genètica o per la intervenció d'un agent extern (i sovint els dos mecanismes es troben associats) es produeix una deficiència, una inactivació o una degradació d'un dels vuit enzims que intervenen en la síntesi de les porfirines i en la seva progressiva descarboxilació fins a arribar a la formació de l'hem, la disminució d'activitat de l'enzim determina una producció excessiva de metabòlits intermediaris (siguin les porfirines o els seus precursors), i aquests donen lloc a manifestacions clíniques variables: simptomatologia aguda (neurològica i crisis d'abdomen agut) en les *porfíries agudes*, o bé simptomatologia cutània, amb fotosensibilitat pel seu potencial de fotoreactivitat (i "reacció a tipus de cremada solar", més intensa del que caldria esperar pel temps d'exposició a la llum solar) i fragilitat cutània excessiva (amb butllofes i erosions, sobretot al dors de les mans, provocades pels traumatismes mínims), a les *porfíries cutànies*. Existeix, però, un grup de *porfíries mixtes* en les quals ambdós tipus de manifestacions, agudes i cutànies, poden associar-se o alternar.

És evident que són els malalts que pateixen de porfíries cutànias o mixtes els qui consulten el dermatòleg, vist que presenten principalment manifestacions que apareixen a la pell. Però, malgrat que les alteracions inicialment apareixen al tegument i que per molt temps poden romandre les úniques, els malalts afectats de les dues formes més freqüents de porfíria cutània (la *porfíria cutània tardana* i la *protoporfíria eritropoètica congènita*) presenten amb gran freqüència (quasi constantment en el primer cas i entre un 5 i un 10 per cent dels casos en el segon) una afectació hepàtica que pot ésser greu i conduir a una cirrosi o donar lloc a un hepatocarcinoma.

Això és un exemple del fet que la dermatologia no és una especialitat centrada en malalties que "ni curen ni maten", com pensa molta gent llunyana a l'ambient mèdic. El dermatòleg és un metge amb especial coneixement dels processos amb manifestacions cutànies, que ha de saber cercar les manifestacions no dermatològiques que poden aparèixer amb cada malaltia de la pell. Altrament, "el que no sap el que busca, no comprèn pas el que troba...".

7. LA UNITAT DE PORFÍRIES DEL SERVEI DE DERMATOLOGIA DE L'HOSPITAL CLÍNIC I LA FACULTAT DE MEDICINA DE BARCELONA

La història que ara vull contar va començar fa mig segle. Fa més de cinquanta anys, el 1947, el professor Xavier Vilanova i Montiu, que havia estat catedràtic de Dermatologia de les universitats de Valladolid i de València des del 1944, arribava a la de Barcelona per trasllat i era, així, el successor del primer catedràtic de l'especialitat, en Jaume Peyri i Rocamora. Entre els seus primers col·laboradors a la càtedra i al Servei de l'Hospital Clínic hi havia un metge jove, tímid i gran treballador anomenat Joaquim Piñol i Aguadé.

Els tres dermatòlegs que acabo d'assenyalar varen fer història en la medicina catalana i van ésser successivament els tres primers catedràtics d'aquesta disciplina, desprès del començament oficial de l'ensenyament de la dermatologia que va anar a càrrec de Joan Giné i Partagàs.

Giné i Partagàs (1836-1903) va ésser catedràtic de clínica quirúrgica i, inicialment dividida la medicina en patologia interna i patologia externa (aquesta recollia les afeccions dels òrgans accessibles als tractaments quirúrgics de l'època), les malalties de la pell i venèries s'incloïen dins la cirurgia. El seu ensenyament, basat sovint en històries de casos reals, com sempre va ésser el cas de la dermatologia des dels temps històrics fins a l'actualitat, va fer-lo a l'antic Hospital de la Santa Creu. Sembla que Giné i Partagàs va tenir problemes amb l'Administraciò de l'Hospital pel seu desig de publicar material gràfic (entre aquest, i per primera vegada al nostre país, tres fotografies) en el seu *Tractat Clínic-Iconogràfic de Dermatologia Quirúrgica* (1880), perquè, en estar els pacients nus en les imatges, es va considerar que això era un atemptat a la moral i els bons costums.

Jaume Peyri i Rocamora (1877-1950), autodidacte, poliglota i gran coneixedor dels clàssics grecs i llatins, va fundar la Societat Catalana de Dermatologia. En una època en què les comunicacions eren poques i en què el nostre país comptava mínimament en el concert mundial, gràcies als seus treballs va ésser nomenat un dels dotze membres del Comitè Internacional Permanent de Dermatologia, que va constituir-se per primera vegada el 1935 a Budapest com a màxim òrgan internacional de direcció i coordinació dels congressos mundials de la nostra especialitat. (Jo he tingut l'honor d'ésser el tercer català i quart espanyol nomenat membre d'aquesta directiva mundial, des del 1982 fins –si Déu me dóna vida– l'any 2002, després de Jaume Peyri [1935-1950], José Gay Prieto [1952-1977] i Josep Cabré [1977-1981].)

Xavier Vilanova va ésser una persona d'una gran intel·ligència i extraordinària personalitat. Docent brillant, es feia notar arreu on fos present. Imposava respecte i despertava l'admiració dels altres dermatòlegs i dels seus estudiants. Format a l'escola francesa, a París i a Estrasburg (els dos grans centres del saber dermatològic de la seva època), va despertar no solament l'apreciació sinó també l'amistat dels seus mestres i sobretot la d'Achille Civatte i Marcel Ferran. Fruit d'aquesta estimació i aquest reconeixement, va rebre *l'ordre de la santé publique* de la República Francesa i va ésser nomenat membre corresponent estranger de l'Acadèmia de Medicina de França. A la mort del gran Gougerot (un dels dermatòlegs del món que més publicacions va fer en el curs de la seva vida activa), va donar-se la curiosa circumstància que l'únic dermatòleg membre la l'Acadèmia Francesa

de Medicina era precisament Xavier Vilanova. Vilanova va ésser un home conegut arreu del món que va obrir les relacions amb els dermatòlegs dels països llatinoamericans i va ésser el primer català que va presidir l'Acadèmia Espanyola de Dermatologia i el primer espanyol president d'un congrés iberollatinoamericà de la nostra especialitat (que malauradament no va poder presidir per la seva mort prematura).

Joaquim Piñol i Aguadé va ésser també una de les grans personalitats de la dermatologia a nivell català, estatal i internacional. Estudiós fins a extrems increïbles, tenia una extraordinària capacitat de treball potenciada per la seva paciència i constància. Les seves qualitats personals eren també fora del corrent: amable, afectuós amb els malalts, estudiants i gent senzilla, la seva sordesa i modèstia el feien semblar tímid amb els col·legues importants. I això li guanyà, al contrari, el reconeixement de tots, nacionals i estrangers, que veien un home excepcional que actuava amb els altres com si fos encara aquell jove del qual sempre va portar dintre la ingenuïtat i la bondat. Parlant de la sordesa, va ésser operat amb èxit i, havent recuperat quasi totalment l'audició, recordo que un dia va dir-me: "Mascaró, crec que hauria estat millor no haver-me operat... Ara sento dir coses que més valia no poder oir...".

Com deia abans, fa quasi cinquanta anys, al Servei de Dermatologia de l'Hospital Clínic de Barcelona (situat a la planta baixa del vell edifici i darrere d'un pati de difícil accés si no es coneixia el camí), el jove Piñol Aguadé va adonar-se que amb una relativa freqüència venien a visitar-se homes de trenta a cinquanta anys, amb erosions i crostes al dors de les mans. En tots els casos hi havia una fragilitat anormal de la pell i apareixien butllofes per traumatismes mínims; sovint els pacients presentaven també una gran sensibilitat a la llum. Las butllofes donaven lloc a cicatrius que es cobrien de petits quists de mílium i l'interrogatori dels pacients va fer-li saber un altre fet comú: el color fosc, com cervesa negra, de l'orina. Piñol va pensar en la possibilitat que es tractés d'una malaltia poc coneguda i de la qual no hi havia experiència al nostre país: la porfíria. Va comentar-ho al seu mestre Vilanova i unes anàlisis amb els mètodes possibles per a aquell temps, que va fer el que és ara il·lustre acadèmic d'aquesta Reial Acadèmia de Medicina, doctor Jordi Gras Riera, van confirmar aquesta suposició. Del recull d'aquestes primeres observacions varen néixer las publicacions ini-

cials sobre Porfíries, fetes per Vilanova i Piñol, que varen veure la llum el 1950 i el 1952 a les *Actas Dermo-Sifiliográficas*, òrgan oficial de l'Acadèmia Espanyola de Dermatologia.

Mal conegudes encara les formes cutànies de les porfíries, l'experiència de l'estudi d'aquells casos i dels que continuaven apareixent, va ésser objecte de noves publicacions (com recull el discurs del professor Piñol per a aquesta Reial Acadèmia), entre les quals hi ha una ponència per al Congrés de Dermatòlegs de Llengua Francesa de Lausanne el 1956 i una petita monografia que va ésser publicada a Barcelona el 1957.

El 8 de Maig de 1965 Vilanova morí a París. Gran fumador i sospitant que tenia un càncer de pulmó, va anar a consultar un especialista de Madrid sense dir-li qui era. "Si us plau -va dir-li-, envieu els resultats de l'exploració i les radiografias i el diagnòstic al meu metge, que és el professor Vilanova de Barcelona". Fou així com poc després va assabentar-se de que, efectivament, patia un càncer de pulmó.

Confiant sobretot en la medicina francesa, de la qual era deixeble i defensor (i volent també que a Barcelona no se sabés de la seva malaltia fins a la seva curació o mort, ja que Vilanova era dels que pensaven que és millor despertar enveja que pietat), va anar a fer-se operar a París. Va morir d'una trombosi l'endemà passat de la intervenció i el consol que em va quedar fou saber que l'examen anatomopatològic de la peça operatòria va mostrar, pocs dies més tard, l'extraordinària extensió del carcinoma, que afectava també tots els ganglis extirpats... Coneixent el seu caràcter, estic segur que ell hauria preferit la fi que va tenir a una progressiva degradació i despertar la compassió de tothom.

En aquell temps jo vivia a París. Recordo la meva sorpresa quan, sense saber de la seva malaltia, dos dies abans de la seva mort vaig rebre una carta del mestre Vilanova on em demanava que li revisés la traducció de la seva ponència sobre les "estries cutànies" que havia de presentar el mes de juny següent al congrés de Llengua Francesa a París. Em va sorprendre que m'ho demanés per carta (no era el seu costum) i, sobretot, que el segell fos de França i el mata-segells, d'una estafeta de París. Dos dies més tard em telefonaven per a comunicar-me la seva mort. I recordo com vaig portar a l'enterrament el doctor Piñol amb el meu cotxe i com vàren plorar junts la pèrdua del nostre mestre. Va ésser en aquell moment quan em va dir que si ell

fos el successor a la càtedra li agradaria que tornés a Espanya i que fos el seu adjunt. Aquelles tristes hores de camí d'anada i de retorn del cementiri, únics deixebles presents a la cerimònia de l'enterrament, varen marcar el futur de la nostra relació i de la meva vida professional.

El gener de 1967 Joaquim Piñol va obtenir la càtedra de dermatologia de la Facultat de Medicina de Barcelona en unes oposicions en las quals varen participar, a més d'altres de la resta d'Espanya, quatre dermatòlegs catalans: ell, en Josep Maria de Moragas, en Josep Cabré i jo. En acabar em va repetir el seu oferiment i poques setmanes després vaig rebre una carta seva concretant-lo. Em parlava també dels seus projectes. Un d'ells era crear una unitat d'estudi de Porfirines i Porfíries.

El mes de juny d'aquell 1967 vaig instal·lar-me definitivament a Barcelona amb la meva família, deixant enrere quasi deu anys passats a París. En feia dotze que havia acabat els estudis de llicenciatura i desprès d'aquesta llarga etapa de formació tornava a casa. Aquell any, passat l'estiu, varen començar a portar-se a terme els plans per al nou Servei de l'Hospital Clínic i, dintre d'aquest, de la Unitat de Porfíries.

El nou Servei de Dermatologia va ésser fet d'una manera que avui seria impensable. Piñol va obtenir el permís per reformar l'antiga policlínica i edificar als patis adjacents i, d'altra banda, per fer de nou dues sales de la cinquena planta. Al mateix temps va aconseguir que l'Hospital cedís el lloc que ocupava l'antic Gabinet de Fotografia (l'usuari del qual era quasi únicament el Servei de Dermatologia) per fer-hi el laboratori d'histopatologia. La família Vilanova va donar els fons econòmics necessaris per construir la que seria la biblioteca de la Fundació Xavier Vilanova, amb la col·lecció de llibres i revistes personals d'aquest: una institució que va ésser única a Espanya i a la qual de tot arreu de l'Estat demanaven referències bibliogràfiques. I, aconseguint donacions privades i amb els beneficis de les visites de la policlínica, que disposava d'autogestió, en aproximadament dos anys es va acabar el que va ésser el servei de dermatologia més complet i modern d'Espanya. Recordo que a les sales, les habitacions s'anaven construint de dues en dues o de quatre en quatre, a mida que disposàvem de l'economia necessària. Sobre les terrasses es varen construir menjadors i sales d'esplai per als malalts hospitalitzats. Es va fer una sala de cures i un quiròfan amb ampli antequiròfan per a les intervencions que necessitaven anestèsia gene-

ral. Es va fer un laboratori per a l'analítica sanguínia de rutina i per a les porfirines. Tot en contigüitat (sales, laboratoris, quiròfan, biblioteca) representava una gran superfície de treball nova i moderna, amb totes les condicions higièniques i de confort per a pacients, personal d'infermeria i metges.

Al dispensari es varen fer unitats que incorporaven dues cabines separades perquè el malalt es desvestís i pogués ésser examinat sense demora mentre el que acabava d'ésser visitat es vestia a la del costat. Va fer-se un modern Servei de Fotografia, una Unitat d'Exploració Fotobiològica amb un *monocromator* i l'amfiteatre de Dermatologia servia per a les sessions clíniques, mentre que les histològiques es feien a la biblioteca.

Com tota la part nova de la policlínica s'havia fet construint en els patis, per això va ésser impossible fer-hi finestres i la ventilació va haver de fer-se amb finestrons en el sostre. Per això a la nova policlínica l'anomenàvem familiarment "el submarino".

Recordo que, com que la coordinació de la construcció era competència nostra, l'aparellador (no teníem arquitecte) feia els plànols d'allò que demanàvem i ens els ensenyava. Fèiem modificacions (i dic fèiem perque el professor Piñol ens demanava l'opinió als seniors i en moltes coses em demanava com eren les instal·lacions a l'Hospital Sant Lluís de París; per exemple, les consultes externes, amb les cabines per desvertir-se i vestir-se els malalts, les vàrem fer com eren allà). Però com que de plànols no hi enteníem gaire, per a saber si per una porta o un passadís hi podria entrar una llitera de vegades demanàvem que posessin uns maons a terra en el lloc on havia d'anar l'envà i comprovàvem provant-ho, que realment la llitera tenia pas suficient. Va ésser un temps de feina i d'il·lusió, visitant els malalts en els llocs i racons lliures d'obres, veient cada dia els progressos i procurant de solucionar els problemes que apareixien. La culminació va ésser l'octubre de 1969, quan vàrem organitzar una petita reunió internacional per inaugurar la Biblioteca Xavier Vilanova i la resta del nou servei. A la reunió varen assistir les personalitats més rellevants de la dermatologia espanyola, francesa, belga, italiana i portuguesa, i va ésser la primera d'una tradició que s'ha mantingut fins ara, amb reunions cada dos anys, de les quals la darrera (la catorzena) ha tingut lloc els dies 24 i 25 d'octubre de 1997.

En aquell temps, entre altres, treballaven al Servei el doctor Carles Romaguera, encarregat del Dispensari de Dones, el doctor Antoni Castells

Mas, encarregat de les sales, els doctors Josep Maria Capdevila i José Luis Cisneros al Dispensari d'Homes, el doctor Joan Rubió al laboratori d'histopatologia, el doctor Eloy Lecha al laboratori de micologia, el doctor Julio Mato al quiròfan, el doctor Josep Ramon Guix a la Unitat de Radioteràpia, el doctor Jorge Almeida al laboratori d'analítica de rutina i després de porfirines, el doctor Enrique Porto al laboratori de serologia i test de Nelson, el doctor Josep d'Asprer al Servei de Fotografia i el doctor Fernando Oller a Electroteràpia i com a administrador. Jo era l'adjunt de càtedra. També, i des dels temps de Vilanova, hi eren els doctors Josep Maria de Moragas, que poc després va ésser nomenat cap del Servei de l'Hospital de Sant Pau, i el doctor Josep Maria Giménez Camarasa, que portava la Unitat d'Al·lèrgia. Per aquella època varen entrar altres metges joves com el Doctor Màrius Lecha, que va començar a treballar a la Unitat de Fotobiologia, i el doctor Albert Telese, que va ocupar-se de les úlceres de cames i de la flebologia. Aquesta relació és incompleta, però per anomenar tothom caldria transformar la sessió en la lectura d'una llarga llista. El fet important és deixar palès que la quasi totalitat de dermatòlegs de l'escola catalana hem sortit d'una mateixa branca i pertanyem a una mateixa família científica.

D'aquell temps data també la meva amistat amb el que arribaria a ésser catedràtic de dermatologia de Sevilla, professor Francisco Camacho. Va passar un temps en el nostre Servei i continua sentint-se deixeble del professor Piñol. "Català honorari", com es diu a si mateix, és ara per a mi l'amic de tots els moments amb qui comparteixo els goigs i els problemes.

Interessat en el desenvolupament de la Unitat de Porfiries, el professor Piñol va encarregar a la meva primera muller, la doctora Catherine Galy, el control clínic dels malalts. D'altra banda, va demanar a experts d'altres països de venir un temps amb nosaltres per iniciar i ensenyar-nos les tècniques. És així com del Regne Unit varen venir personalitats com els doctors Ian Magnus, per la fotobiologia, i Sydney Smith, per a les tècniques de dosificació de porfirines. I d'Itàlia, el doctor Giancarlo Topi, per a les tècniques d'estudi del funcionalisme hepàtic. Tots tres varen passar diverses setmanes en diferents viatges fins que es va aconseguir que els nostres resultats fossin homologables amb els dels seus laboratoris.

Fruit d'aquells temps i estudis varen aparèixer una dotzena de publicacions a revistes dermatològiques de diversos països.

Durant els anys setanta varen integrar-se al Servei altres metges joves: la doctora Teresa Castel, que va encarregar-se dels melanomes, la doctora Carme Herrero, que va passar a ocupar-se de les porfíries i va encarregar-se de tots els pacients des del moment que, el 1972, la meva muller Catherine Galy va seguir-me quan vaig anar-me'n com a catedràtic a la Universitat de València; el doctor Jordi Peyri, que va encarregar-se de les sales; els doctors Antoni Montis i Pau Umbert, primers residents (abans que s'instaurés el sistema MIR). En aquell temps el doctor Antoni Castells Rodellas va posar en marxa estudis i noves tècniques d'immunologia com ara el TTL i el test de migració de macròfags, i aviat, va guanyar les oposicions de professor agregat, la plaça que jo havia ocupat fins que me'n vaig anar.

En aquell temps es varen publicar dos treballs (el 1969 i el 1975) que continuen essent citats en la literatura mundial perquè varen descriure una nova forma de porfíria, la porfíria hepatoeritrocitària o hepatoeripoètica, també coneguda com a porfíria de Piñol Aguadé.

Passen els anys: el març de 1977, essent jo a València des de feia cinc anys, vaig trobar el meu mestre Piñol al Congrés anual de la Societat Francesa de Dermatologia, a París. El vaig veure molt baix de to i vaig pensar que, per un motiu o altre, estava deprimit i vaig tractar d'animar-lo. Deu dies més tard em telefonava la Lourdes, la seva muller, per dir-me que li havien descobert un càncer de pulmó. Vaig quedar-me enfonsat. Mitja hora després era ell qui em trucava. "Mascaró, haig de donar-li una notícia". "Ja la conec –li vaig respondre–, la Lourdes m'acaba de telefonar". A l'altre cantó del telèfon vaig sentir el seu riure: "Aquestes dones...! Ni tan sols em deixa que sigui jo el que doni la notícia a qui vull que sigui el meu successor a la càtedra...".

Mesos d'angúnia i viatges freqüents per veure'l. Consells de part seva per encomanar-me el Servei, la revista *Medicina Cutánea Ibero-Latino-Americana* de la qual era el director i jo el secretari de redacció. Consells i paraules d'afecte i coratge per a mi; el fort era ell. El 15 d'agost vaig parlar per darrera vegada amb ell per telèfon i las últimes paraules varen ésser per dir-me que no deixés la revista que havia pràcticament creat i mantingut durant els deu anys que feia que es publicava. El 17 d'agost moria. Perdia més que un mestre: un amic que va estimar-me amb generositat.

La història continua amb la meva arribada, l'1 de gener de 1978, com a

nou catedràtic de la Facultat de Medicina de Barcelona i cap de clíniques del Servei de Dermatologia de l'Hospital Clínic. Encara que desitjós de tornar a la meva terra i ciutat i a la meva "casa mare" (el Clínic i la vella Facultat del carrer de Casanova, on jo havia viscut tres etapes diferents: com a estudiant i alumne intern primerament, com a metge en vies d'especialització amb el professor Vilanova després, i com a adjunt de càtedra i professor agregat sota la direcció del professor Piñol Aguadé finalment), la veritat és que vaig dubtar unes setmanes si, una vegada més, canviava de lloc per tornar a Barcelona. A la Universitat de València havia fet molts amics i m'hi trobava bé; el Servei que havia aconseguit formar era suficient i el treball agradable, la consulta privàda no podia anar millor i els caps de setmana podia fruir de la navegació a vela a la badia de Xàbea, a Alacant. Acabava de deixar el lloc de degà en funcions que, essent vicedegà, vaig ocupar uns mesos, i recordo que el nou degà (jo continuava com a vicedegà) el professor Francisco Gomar, em va dir: "Entenderé si vuelves a Barcelona, porque es tu tierra, pero tengo que hacerte un último ofrecimiento: si te quedas aquí te construiremos el mejor Servicio de Dermatología de España".

Una carta de la senyora Mercè Ribas vidua de Vilanova, va acabar de decidir-me (encara la conservo): "Espero que acceptis el repte i vinguis a dirigir aquest Servei del Clínic que el meu marit va fer i mantenir amb tant d'entusiasme. Ell estaria content de saber que tu series el successor d'en Piñol i seu".

La darrera Junta de la Facultat de Medicina de València va prendre l'acord que, malgrat la meva marxa, jo continuaria essent membre seu a perpetuïtat. I l'afecte i el respecte recíproc va quedar palès amb el fet que, des de la meva marxa, moltes vegades la Facultat de València m'ha nomenat representant seu en concursos i circumstàncies diverses. I jo conservo també un gran record d'aquell edifici, dels professors, dels companys i del personal de tots els nivells amb qui vaig sempre tenir una excel·lent relació.

El nou retorn a la "casa mare" va donar-me l'ocasió de trobar-hi vells amics i noves gents. El Màrius Lecha, que és com si fos un germà més jove, era qui portava el Servei des de la mort del professor Piñol. Al seu costat el Jordi Peyrí, el Carles Romaguera júnior, la Teresa Castel, la Carme Herrero, el Julio Mato, el Josep Maria Capdevila, el Joan Ferrando i una serie de joves com la Teresa Estrach, el Carles Ferrándiz, l'Antoni Vilalta, el Josep

Palou, el Ramon Pedragosa, la Pilar Iranzo, l'Helena Torras, el Víctor Lecha i, en el equip docent, en Francesc Grimalt, amic de tants anys i company des dels temps de Xavier Vilanova.

No vull fer la història d'aquests darrers vint anys en els quals he tingut l'honor d'ésser el successor dels meus mestres i només assenyalaré alguns fets relacionats amb la Unitat de Porfíries. Però el que sí vull dir és que en la meva vida professional he estat doblement afortunat. D'una banda vaig tenir uns mestres excepcionals que varen distingir-me amb la seva confiança i amistat. D'altra banda, he tingut la sort de disposar, a prop meu, d'un equip de col·laboradors d'una qualitat científica i humana fora del corrent; d'ells he après molt també i vull agrair-los ara tot el que venint d'ells m'ha enriquit. Se m'ha donat més que a la majoria... Em queda el dubte d'haver sabut correspondre. I probablement tampoc he tret el màxim partit d'aquest doble tresor.

Des de 1978 fins ara la Unitat de Porfíries ha estat a càrrec de la doctora Carme Herrero, qui, directament i personalment, de forma minuciosa i eficaç, ha controlat tots els malalts. L'equip inicial comptava amb una bioquímica i farmacèutica, la doctora Antonia María Muniesa, que va treballar amb nosaltres fins que per problemes pressupostaris no vàrem poder continuar gaudint de la seva inestimable col·laboració. El doctor Màrius Lecha és també una part molt important d'aquest equip que ha treballat durant anys col·laborant amb el Servei d'Hepatologia de l'Hospital Clínic (els doctors Joan Rodés i Miquel Bruguera) i amb laboratoris de l'estranger, com el del professor Georges Elder a Cardiff, al Regne Unit, el del professor Yves Nordman de París i del professor Hubert de Verneuil, també a França, a Bordeus. Dintre dels fets a recollir cal assenyalar que des de l'inici, el 1969, s'han controlat més de 800 pacients procedents no tan sols de Catalunya, sinó d'altres llocs d'Espanya i alguns de referits des de l'estranger.

Sota la minuciosa direcció de la Carme Herrero i el Màrius Lecha, han treballat per fer estudis i tesis doctorals sobre porfíries els doctors Antonia María Muniesa (utilitat de l'anàlisi cromatogràfica de les porfirines fecals per al diagnòstic de les porfíries), Santiago Bassas (estudis del metabolisme del ferro), Antoni Azón (estudi de la freqüència dels tres tipus de porfíria cutània tardana (PCT) mitjançant la determinació de la uroporfirinogen-descarboxilasa eritrocitària) i Asunción Vicente (estudis sobre virus de l'hepati-

tis C i porfíria). S'han publicat un total de 42 treballs (18 de 1950 a 1977 i 24 de 1978 a 1998), alguns de gran rellevancia, com el que va aparèixer a la revista Lancet sobre el paper de la infecció pel virus de l'hepatitis C a l'hepatopatia de la PCT; i un recent estudi epidemiològic a la població de Flix, que ha estat sotmesa a una elevada exposició a hexaclorobenzè i, malgrat això, no ha presentat incidència de porfíries superior a l'esperada a la nostra regió. El mèrit d'aquests treballs recau plenament en la doctora Herrero. Cal també assenyalar la minuciosa i exhaustiva feina de l'anàlisi de mostres de les 600 persones estudiades per aquesta darrera recerca feta per la col·laboradora de la doctora Herrero, la llicenciada en biologia Dolors Ozalla, amb plena dedicació a aquesta tasca durant més de dos anys.

El reconeixement de la feina feta queda palèsa amb les nombroses invitacions per parlar sobre porfíries fetes a la Carme Herrero, a en Màrius Lecha i a mi mateix en els darrers anys. Només assenyalaré que el doctor Lecha va ésser designat *chairman dels workshops* de porfíries als congressos mundials de la nostra especialitat a Berlín (1987) i Nova York (1992), i la doctora Herrero al de Sidney (1997). Jo ho havia estat al de Tòquio el 1982 i he estat invitat durant quinze anys consecutius (des de 1983 fins a 1998) a dirigir una sessió d'hora i mitja sobre aquest tema a la sessió anual de l'Acadèmia Americana de Dermatologia.

Malauradament, tot i essent un camp d'estudi que ha donat prestigi al nostre Servei, és trist comprovar que els nostres laboratoris manquen de material i de personal, i que les perspectives de futur són dolentes. Sembla que estem condemnats a continuar amb tècniques que ja no són avançades. És evident que això costa diners. Però seria trist que la història que he tractat de contar tingués un final d'aquí a poc i que només es pogués fer un seguiment clínic dels malalts.

És trist que per a fer estudis de noves mutacions o de consell genètic haguem de dependre d'altres labotaroris. Dintre del fabulós capítol de despeses sanitàries, la subvenció d'un laboratori pilot seria només una petita gota d'aigua... i permetria seguir dins d'una línia que compta ja amb quasi trenta anys de tradició i experiència.

Mal endèmic i antic. El 30 de gener de 1899 el meu besavi, Josep Mascaró i Capella, en aquesta mateixa institució llegia el seu discurs anomenat *Divorcio de la Medicina y el Estado. Sus causas y remedios.*

Escoltem uns curts extractes del seu text: "En nuestra legislación general, en las atenciones del Tesoro, no figuran todas las medidas salutíferas y de muchas disposiciones sólo existe la letra..." "En los códigos de las ciudades, en las ordenanzas municipales de Barcelona sin ir más lejos, donde se consagra la atención a los tiestos de flores, a los organillos callejeros... no se habla de corregir los inconvenientes de industrias molestas o peligrosas ni se mencionan los modos de evitar la propagación de los contagios en escuelas, teatros, hospederías y otros recintos donde se agolpan las gentes..." I acaba dient: "¿De qué sirve, señores, que los poderes protejan más o menos tibiamente al Arte de curar; de qué sirve que la institución médica se afane por borrar causas de enfermedad, prolongar la existencia a los humanos y curar sus padecimientos si los pueblos, embriagados por las pasiones y dominados por el ansia de esplendor, sacrifican cientos de miles de sus hijos en los hospitales, en los pantanos, en el fondo de los mares, o en el campo de batalla trucidados por el plomo, el hierro y la dinamita?. ¿Se concibe mayor absurdo e insensatez más grande que la de subvencionar con estrechez a una institución para que se cuide de la salud del género humano, trabaje en disminuir sus penas y mortalidad, en tanto que se derraman tesoros para encontrar medios y organizar elementos con que acabar más presto con los hombres?".

És evident que el panorama per fortuna ha canviat i no podem dir avui les mateixes paraules que fa cent anys. Però també es clar que en els pressupostos falten diners per a sanitat i educació, que el finançament sanitari es retalla, que l'Administració pot suprimir un servei hospitalari o un laboratori sense més ni més, i que queda a la discreció de tècnics no mèdics ni experts en el tema finançar, o no, un laboratori o un programa de recerca. Com m'agradaria que, dintre de cent anys més, un besnét meu no llegís les meves paraules per dir que aquestes coses encara passen a finals del segle XXI...!!!

8. UNA "HISTÒRIA PARAL·LELA"

Voldria acabar, amb "Una història paral·lela", esquematitzant els avenços en el camp de les porfíries en les darreres dècades. I ho faré seguint un esquema una mica semblant al que vaig sentir-li a un amic meu, el professor

Luis Díaz, de Milwaukee, als Estats Units. Aquesta història segueix paral·lelament l'evolució dels coneixements d'una malaltia molt greu i mutilant, la porfíria eritropoètica congènita, i la d'una malalta afectada per aquest procés que he controlat des de poc després de néixer i durant un quart de segle.

A la dècada dels cinquanta les aportacions dintre del camp de les porfíries estaven marcades per l'aparició de la classificació, proposada per l'escola de Minneapolis (Schmidt, Swartz i Watson, 1954) i que encara és vigent avui. Aquesta classificació divideix les porfíries en dos grups (porfíries hepàtiques i porfíries eritropoètiques), segons l'òrgan (fetge o moll d'os) en el qual es produeix la síntesi excessiva de metabòlits. També és en aquesta dècada que es descriuen els patrons d'eliminació de les porfirines en les distintes formes (Schmidt 1957) i que es refereixen observacions de porfíries en animals (Watson 1959).

És el temps de la Guerra de Corea (1950-1953) i del ingrés d'Espanya a l'ONU (1955); temps en què Fidel Castro fa caure el règim del general Batista (1959), Juan Ramon Jiménez obté el Nobel de Literatura (1956) i Severo Ochoa, el de Medicina (1959).

És en aquella dècada que neix la mare de la malalta de la qual tracta aquesta història.

A la dècada dels seixanta es descriu el dèficit enzimàtic que produeix la porfíria eritropoètica congènita o malaltia de Günther. Levin (1968) i Romeo (1969) publiquen que es tracta d'una deficiència de l'enzim uroporfirinogen-III-co-sintetasa.

És el temps en què s'edifica el mur de Berlín (1961), de l'assassinat del president Kennedy (1963), de l'inici de la Guerra del Vietnam (1964), de la revolta del Maig de 1968 a França, de l'arribada del primer home a la lluna (1969) i en què Miguel Ángel Asturias rep el Premi Nobel de Literatura (1967).

En aquella dècada, la mare de la malalta de la qual tracta aquesta historia coneix el que serà el seu marit, ignorant tots dos que són portadors de la mutació que determinrà la malaltia que patirà la seva futura filla.

A la dècada dels setanta Romeo (1970) fa estudis inicials de genètica de les porfíries i de la malaltia de Günther.

És el temps del vol frustrat de l'Apolo XIII (1970), de la retirada ameri-

cana del Vietnam (1973), de la mort, el mateix any 1973, de Carrero Blanco, Picasso i Pau Casals, i dos més tard, el 1975, del general Franco. Pablo Neruda (1971) i Vicente Aleixandre (1977) són guardonats amb el Nobel de Literatura.

És en aquesta època que es casen els pares de la malalta a la qual es refereix la nostra història i que ella neix. Me la varen portar per primera vegada quan només tenia vuit mesos. Era una nena bonica que presentava butllofes i erosions a la cara i al dors de les mans. La seva orina era fosca i tacava els bolquers. Només tenia dues dents, però eren de color granat i eren fluorescents, d'un to roig viu, amb llum ultraviolada. El diagnòstic de malaltia de Günther (porfíria eritropoètica congènita) era clínicament evident i els estudis analítics varen confirmar-lo.

A la dècada dels vuitanta els avenços dins del camp de la biologia molecular arriben a les porfíries i permeten a Tsai (1988) la clonació molecular i l'estudi de seqüències de nucleòtids cDNA.

És el temps del primer govern socialista de la postguerra civil (1982), de l'entrada d'Espanya a la Unió Europea (1986), de l'explosió de la nau espacial Challenger (1986), de la caiguda del mur de Berlín (1989). Gabriel Garcia Márquez (1982) i Camilo José Cela (1989) reben el Premi Nobel de Literatura.

En aquests anys l'infant ha crescut, però la malaltia avança. Pateix una anèmia hemolítica severa amb gran esplenomegàlia i a les mans, progressivament, els dits han sofert la reabsorció distal de les falanges, amb greu mutilació.

A la dècada dels noranta els progressos de la biologia molecular en el camp de les porfíries són molt importants. Nordman ha descrit noves mutacions (1991), Warner per primera vegada ha trobat (1992) una relació entre el fenotip i el genotip i això explica perquè hi ha formes lleus, no mutilants, de la malaltia de Günther; el seu diagnòstic clínic és difícil o impossible i són degudes a mutacions menys severes que les que ocasionen el greu quadre conegut. Moreau-Gaudry (1995), per la seva banda, aconsegueix de forma experimental la correcció del defecte enzimàtic.

És el temps de la Guerra del Golf (1990), del desmembrament de la Unió Soviètica (1991), dels Jocs Olímpics de Barcelona (1992) i de escriptors com Salman Rushdie (1991) i Taslima Nasreen (1994), els quals per raó del

caràcter de denúncia que caracteritza els seus escrits testimonials, pateixen amenaces amb risc per a la seva vida.

La meva malalta ja no és un infant. Malauradament, el procés ha anat progressant lentament i de les mans no en queden res més que dos monyons sense dits. Malgrat tot ha après a escriure a màquina i a telefonar, i, quasi sense mans, és capaç de vestir-se i valer-se per si mateixa a casa.

I jo he assistit per un quart de segle a la seva inexorable evolució, sense haver aconseguit gran cosa per evitar-ne la progressió. Conec la malalta des que era un infant. I ella també em coneix bé a mi. Sovint em telefona per preguntar-me alguna cosa, perque viu a sis-cents quilòmetres d'aquí.

Com a corol·lari d'aquesta trista història (com tots els metges amb llarga d'experiència, en tinc moltes i viure-les i portar-les al cor i a la memòria forma part de les grandeses i servituds de la medicina) vull endevinar el que passarà amb les porfíries a l'inici del segle XXI.

Quin serà el futur de les porfíries a la propera dècada? Ja es pot fer un trasplantament de moll d'os a aquests pacients i s'ha portat a terme en els darrers anys amb éxit i bon resultat en dos casos. Ara és massa tard per a la nostra malalta. Als anys setanta ja vàrem estudiar les possibilitats de fer-ho, però els seus germans no eren histocompatibles i en aquell temps no vàrem trobar-hi solució. Però estic convençut que en la primera dècada del nou segle per a aquests malalts es podrà aplicar la teràpia gènica. Recentment (Moreau-Gaudry) s'ha aconseguit experimentalment que fibroblastes en cultiu dels malalts normalitzin el seu defecte enzimàtic gràcies a la transferència del cDNA de l'enzim actiu mitjançant un retrovirus; això corregeix l'alteració de la síntesi de porfirines. És a dir, que la porta està oberta per a una aplicació pràctica.

Aquesta és la fi d'una història clínica viscuda durant molts anys i que he contat amb molta d'amargor, perquè en la meva pacient no vaig poder evitar l'evolució del procés, malgrat el meu desig i la seva confiança. Història contada també amb molta esperança, perquè estic convençut que en un futur no gaire llunyà d'altres infants amb la mateixa malaltia podran gaudir d'una millor qualitat de vida gràcies als avenços que permetran aconseguir nous mètodes de tractament de la malaltia i de prevenció de les seves conseqüències.

9. EPÍLEG

En arribar a la fi d'aquesta exposiciò vull demanar excuses als membres d'aquesta respectada institució per haver escollit un tema anecdòtic i no essencialment científic. Ho he fet, però, d'una manera conscient i voluntària. D'una banda, per evitar una conferència mes o menys carregosa i espessa per a aquells que o no són metges o s'interessen per camps molt allunyats de la meva especialitat. Però també perquè amb el pas dels anys he passat a interessar-me cada vegada més per la petita història o l'anècdota poc transcendent en relació amb la gran història i les que podríem considerar "fites rellevants". Amb el pas dels anys poso progressivament més atenció en les circumstàncies que envolten un fet que no pas en el fet mateix. Més que la grandesa de la tomba-panteó que va fer construir per a ella a la vall dels Reis la reina Hatshepsut d'Egipte, m'interessa l'enorme obelisc que va encomanar als seus esculptors i que no va ésser possible de treure, probablement per la seva mida i el seu pes, de la pedrera granítica d'Assuan on geu, esquerdat, des de fa trenta-cinc segles: el motiu d'aquest possible error de càlcul o d'excés de supèrbia atreu la meva curiositat. Com crida més la meva atenció la condemna a Miquel Servet per la seva descoberta el 1553 que el mateix fet de la troballa de la circulació pulmonar, que algú hauria, més aviat o més tard, observat un dia. Que el rei Felip segon, les riqueses del regne del qual eren incalculables, escrigués a la seva filla que havia perdut un guant i que "podia aprofitar el que li quedava portant-lo a la mà sense posar-se'l i dissimulant així el que li mancava", em fascina mes que el fet que a les seves terres no es posés mai el sol. I que Galileo Galilei fos prou tossut per afirmar *eppur si muove* fins a arriscar la llibertat, m'arriba més que la seva descoberta del moviment de la terra.

Fa molts anys, en les primeres dècades del meu exercici professional, m'interessaven més els fets que les persones, els descobriments que els descobridors. Pensava jo: l'home passa, el fet resta. Però amb els anys he acabat per creure que tot, fins i tot els fets, passen o es modifiquen. Quantes teories i troballes no han canviat i perdut tota vàlua (menys la històrica) amb els anys o els segles...? Fins i tot les piràmides d'Egipte desapareixeran (no es va perdre un tros de l'esfinx de Gizeh fa pocs anys?). Tot és pols i tornarà a la pols. L'home i la seva petita història personal, l'anècdota, el

"moment inoblidable" són efímers però dins d'aquesta vivència tan curta que podria semblar el temps d'esplendor d'una flor, el vol d'una papallona o el reflex brillant que la llum fa pampalluguejar sobre una fulla mullada per la rosada matinal, hi ha una grandesa que neix de la seva extraordinària brevetat. ¿No és més fascinant tractar d'endevinar el que va sentir Ramsès II en veure la vall i la llum d'Abu Simbel que li va fer desitjar edificar el temple, que el temple mateix que segles després ens mostra la seva imatge i la de l'esposa reial Nefertari... però que amb el pas dels segles tornarà, també, a la pols?

Des de fa quaranta anys el meu ex-libris porta una frase de l'Heautontimorumenos de Terenci: "Homo sum: humanum nihil a me alienum puto" (sóc home i res del que és humà m'és estrany). Des de la més gran proesa fins a la més senzilla de les debilitats humanes, cada vegada m'interessa més el què i el perquè de tot el que es refereix a la conducta i la petita història d'aquest fràgil, delicat i inestable ésser, centre d'una creació feta a l'entorn d'ell.

En un temps de tecnologia i avenços recordo aquell passatge del conte del *Petit Príncep* de Saint-Exupéry. Al petit príncep li expliquen que prenent una pastilla es pot evitar de beure aigua; d'aquesta manera cada dia es guanyen uns minuts i al cap d'una setmana s'ha guanyat una hora. Ell respon: "I què fas amb el temps que has guanyat? Si jo tingués aquest temps lliure, aprofitaria per anar caminant lentament fins a una font i beuria la seva aigua clara".

És poesia el que estic predicant? És una mena de panegíric del que podíem anomenar les "ciències inexactes" o "de la relativitat del que és important"?. Deixo a cadascú definir-ho a la seva manera. És un mode de veure i de viure que, a poc a poc, ha anat fent camí dintre de mi i que, com un jardí petit i tancat en el qual només pogués entrar a les hores de lleure, conservo per a mi... lluny del treball i de la vida quotidiana.

Tot passa. Els grans fets i les grans fites, com ho fan l'home, l'anècdota o el riure d'un infant. Però la meravellosa bellesa d'aquest riure d'infant val tant o més (dintre de l'escala de valors d'aquest meu jardí) que la més gran de les descobertes.

Tot passa i tot passarà. Fins que un dia, en tancar-se el gran parèntesi que va començar amb el que està escrit en els primers versicles del Gènesi:

"Al principi Déu va crear el cel i la terra...", s'obrirà una nova dimensió, una nova llum i una nova era. Un infinit en el qual, veritablement, les fites i els descobriments no tindran més lloc que l'eco d'aquells riures d'infant que seran allò més semblant a la pau sense fets ni terminis que omplirà tots els homes de bona voluntat.

Moltes gràcies a tots.

REFERÈNCIES

A. Part general

1. Augusto. cit. Suetonio, Augusto 25.
2. Balaguer Vintró I, Torner Soler M. Veinticinco años de Cátedra del Prof. J. Gibert Queraltó. Med Clin 1968, 51: 3.
3. Baudelaire Ch. Les fleurs du mal. Spleen et idéal. LXXVI. Oeuvres vol 1, La Pleiade, Gallimard. 1944.
4. Carreras Verdaguer A. La dermatologia en la medicina catalana. Contribució a la dermatologia mundial. Discurs per a la recepció com acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. Barcelona 1979.
5. Gibert Queraltó J. La capacidad funcional del individuo sano pseudocardiópata y del cardiópata total o parcialmente recuperado. Discurs per a la recepció com a acadèmic numerari de la Reial Acadèmia Nacional de Medicina. Barcelona 1991.
6. Gregorich A. L'obra històrica i literaria de Jaume Peyrí Rocamora, president de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. Memòria guardonada amb el Premi Lluis Sayé, Barcelona 1981.
7. Mascaró JM . In memory of Professor Bernard Duperrat (1908-1982). Am J Dermatopath 1984, 6: 515-517.
8. Mascaró Ballester F. Ocho generaciones médicas de una familia catalana. An Med Cir 1972, 48: 1-28.
9. Mascaró i Capella J. Divorcio de la Medicina y el Estado. Discurs llegit a la Real Academia de Medicina de Barcelona el 30 de gener 1899. Barcelona 1899.
10. Mascaró Porcar JM. La enfermedad como modo de vivir. An Med Cir 1963, 39: 315-320.
11. Pascal B. Misère de l'homme sans Dieu. Pensées, Article II, 172-47. Flammarion 1976.
12. Piñol Aguadé J. Porfirinas y porfirias. Discurs per a la recepció com a acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, llegit a títul pòstum el 13 de novembre de 1977. Barcelona 1977.
13. Saint-Exupéry, A de. Le petit prince. XXIII. Gallimard 1958.
14. Sierra X: Historia de la Dermatología. Creación y Realización Edit. SL. Barcelona 1994.
15. Terenci. Heautontimorumenos, 77.

B. Porfíries

16. Levin EY. Uroporphyrinogen III cosynthase in bovine erythropoietic porphyria. Science 1968, 161: 907-908.

17. Moreau-Gaudry F, Ged C, Barbot C, Mazurier, F, Boiron JM, Bensidhoum M, Reiffers J, de Verneuil H. Correction of the enzyme defect in cultured congenital erythropoietic disease cells by retrovirus-mediated gene transfer. Hum Gen Therapy 1995, 6: 13-20.

18. Nordman Y, Deybach JC, De Verneuil H, Boulechfar S, Grandchamp B. Point mutations in the uroporphyrin III synthase gene in congenital erythropoietic porphyria (Günther disease). Curr Probl Dermatol 1991, 20: 148-153.

19. Romeo G, Kaback MM, Levin EY. Uroporphyrinogen III cosynthetase activity in fibroblasts from patients with congenital erythropoietic porphyria. Biochem Genet 1970, 4: 659-664.

20. Romeo G, Gienn BL, Levin EY. Uroporphyrinogen III cosynthetase in asymptomatic carriers of congenital erythropoietic porphyria. Biochem Genet 1970, 4: 719-726.

21. Schmid R, Schwartz S, Watson CJ. Porphyrin content of bone marrow and liver in the various forms of porphyria. Arch Int Med 1954, 93: 167-190.

22. Tsai SF, Bishop DF, Desnick RJ. Human uroporphyrinogen III synthase; Molecular cloning, nucleotide sequence and expression of a full lenght cDNA. Proc Natl Acad Sci USA 1988, 85: 7049-7053.

23. Warner CA, Poh-Fitzpatrick M, Zaider EF, Tsai SF, Desnick RJ. Congenital erythropoietic porphyria. A mild variant with low uroporphyrin I levels due to a missense mutation (A66V) encoding residual uroporphyrinogen III synthase activity. Arch Dermatol 1992, 128: 1243-1248.

24. Warner CA, Yoo HW, Roberts AG, Desnick RJ. Congenital erythropoietic porphyria: identification and expression of exonic mutations in the uroporhyrinogen III synthase gene. J Clin Invest 1992, 89: 697-700.

25. Watson CJ, Perman V, Spurrell FA, Hoyt HH, Schwartz S. Some studies of the comparative biology of human and bovine erythropoietic porphyria. Arch Int Med 1959, 103: 436-444.

C. Treballs sobre porfíries publicats a la Unitat de Porfíries de l'Hospital Clínic i la Facultat de Medicina de Barcelona, per ordre cronològic

26. Vilanova X, Piñol Aguadé J, Reig J. Un caso de porfiria crónica. Actas Dermo Sif 1950, 42: 17-24.

27. Vilanova X, Piñol Aguadé J. Contribución al estudio de las porfirias crónicas. Actas Dermo Sif 1952, 43: 453-456, 497-527 i 585-614.

28. Vilanova X, Piñol Aguadé J. Hipertricosis, melanosis y dermatoesclerosis circunscritas consecutivas a la inyección subcutánea de hematoporfirina seguida de irradiación solar. Dermatología 1956, 1: 146-154.

29. Vilanova X. La porphyrie cutanée tardive. IX Congrès des Dermatologistes de Langue Française. Lausanne 1956.

30. Vilanova X. Porphyries. Méd. Hygiène, Génève 1957.

31. Vilanova X, Piñol Aguadé J. Porfiria crónica del adulto. Ariel, Barcelona 1957.

32. Piñol Aguadé J, Castells A, Indacochea A, Rodes J. A case of biochemically inclassificable hepatic porphyria. Brit J Dermatol 1969, 81 : 270-275.

33. Piñol Aguadé J, Mascaró JM, Galy-Mascaró C, Capdevila J. Sur quelques manifestations cutanées et oculaires peu connues des porphyries. (Les lymphangiectasies papuleuses centro-faciales de la porphyrie). Ann Derm Syph 1969, 96: 265-270.

34. Piñol Aguadé J, Galy-Mascaró C, Mascaró JM. Clinical studies of 63 cases of various porphyrias in Barcelona over the two year period 1968-1970. S Afr J Lab Clin Med 1971, 17: 201.

35. Piñol-Aguadé J, Mascaró JM, Galy-Mascaró C. La alopecia porfírica. Med Cutánea 1971, 5: 235-240.

36. Piñol Aguadé J . Consideraciones generales sobre nuestra experiencia acerca de los métodos de estudio en la porfiria cutánea tarda y exploraciones fotobiológicas. Boll Ist S. Gallicano 1971, 7: 31-38.

37. Mascaró J, Piñol Aguadé J, Bruguera M, Galy-Mascaró C. Histopatología del hígado en la protoporfiria eritropoyética. Med Cutánea 1971, 6: 441-448.

38. Mascaró JM, Piñol Aguadé J, Bruguera M, Galy-Mascaró C . El hígado porfírico: correlaciones entre la histopatología, la clínica y el laboratorio. Actas Derm Sif 1973, 64: 177-181.

39. Mascaró JM, Piñol Aguadé J, Galy-Mascaró C, Bruguera M, Esquerda E. Ultraestructura del hígado en la protoporfiria eritropoyética. Med Cutánea 1973, 5: 369-376.

40. Galy-Mascaró C. Aportaciones al conocimiento de las porfirias. Tesi doctoral, València 1974.

41. Piñol Aguadé J, Herrero C, Almeida J, Castells Mas A, de Asprer J, Palou J, Giménez A. Porphyrie hepato-érythrocytaire. Une nouvelle forme de porphyrie. Ann Derm Syph 1975, 102: 129-136.

42. Bruguera M, Esquerda JE, Mascaro JM, Piñol J. Erythropoietic protoporphyria. A light, electron and polarization microscopical study of the liver in three patients. Arch Pathol Lab Med 1976, 100: 587-58

43. Piñol Aguadé J, Herrero C, Almeida J, Smith SG, Belcher RV. Thin layer chromatography and counter-current analysis in porphyrias. Brit J Dermatol 1976, 93: 277-289.

44. Herrero C. Caracterización bioquímica de la porfiria cutanea tarda. Hepatopatía porfírica. Tesi doctoral, Barcelona 1979.

45. Elder GH, Smith SG, Herrero C, Lecha M, Mascaró JM, Muniesa AM, Carnecki DB, Brenan J, Poulos V, de Salamanca RE. Hepatoerythropoietic porphyria: a

new uroporphyrinogen decarboxylase defect or homozygous porphyria cutanea tarda? The Lancet 1981, April 25, 916-919.

46. Herrero C, Muniesa AM, Lecha M, Elder GH, Mascaró JM. Les formes précoces de Porphyrie Cutanée Tardive. A propos de deux observations avec étude du déficit enzymatique de la famille et précision du mode de transmission génétique. Ann Derm Vénéréol 1984, 11: 973-978.

47. Mascaró JM, Lecha M, Herrero C, Muniesa AM. New aspects of Porphyrias. Curr Probl Derm 1985, 13: 11-32.

48. Mascaró JM, Bruguera M, Herrero C, Muniesa AM. Microscopic abnormalities in the liver of two patients with Porphyria variegata. J Cut Pathol 1985, 12: 395-399.

49. Mascaró JM, Lecha M, Herrero C, Muniesa AM. Uroporphyrinogen-Decarboxylase defects. Sem Dermatol 1986, 5: 115-124.

50. Muniesa AM. Valoración de la determinación de porfirinas fecales en el diagnóstico de las porfirias. Fraccionamiento cromatográfico. Tesi doctoral, Barcelona 1987.

51. Bassas S. Estudio del metabolismo del hierro en la porfiria cutánea tarda. Tesi doctoral, Barcelona 1988.

52. Muniesa AM, Herrero C, Lecha M, Mascaró JM. Usefulness of chromatographic analysis of fecal porphyrins in the diagnosis of porphyrias. J Dermatol 1990, 17: 199-204.

53. Herrero C, Bassas S, Bruguera M, Muniesa AM, Lecha M, Mascaró JM. Serum ferritin in porphyria cutanea tarda, in Moore MR. A century of porphyria. Molecular aspects of Medicine, 1990, 11: 80.

54. Mascaró JM. Porphyria cutanea tarda: clinical manifestations. Curr Probl Dermatol 1991, 20: 79-90.

55. Mascaró JM. Porphyrias in children. Pediatr Dermatol 1992, 9: 371-372.

56. Roberts AG , Elder GH, de Salamanca RE, Herrero C, Lecha M, Mascaró JM. A mutation (G281E) of the human uroporphyrinogen decarboxylase gene causes both Hepatoerythropoietic Porphyria and overt familial Porphyria Cutanea Tarda: biochemical and genetic studies on Spanish patients. J Invest Dermatol 1992, 104: 500-502.

57. Azón A. Porfiria cutanea tarda y porfiria hepatoeritrocitaria: Estudio mediante la valoración de la actividad catalítica de la enzima uroporfirinógeno decarboxilasa eritrocitaria. Tesi doctoral, Barcelona 1993.

58. Herrero C, Vicente A, Bruguera M, Ercilla MG, Barrera JM, Vidal J, Teres J, Mascaró JM. Is hepatitits C virus infection a trigger of porphyria cutanea tarda? Lancet 1993, 341: 788-9.

59. Herrero C, Vicente A. Hepatitis C y porfiria cutánea tarda. Piel 1994, 9: 1-2.

60. Mascaró JM. The Porphyrias. Dermatology 1994, 189: 45.

61. Mascaró JM. The porphyrias. A brief overview based on 25 years of experience (1969-1994) by the Department of Dermatology of the Hospital Clinic and Faculty of Medicine of Barcelona, Spain. J Dermatol 1995, 22: 823-828.

62. Lim HW, Mascaró JM. The Porphyrias and Hepatocelullar Carcinoma. Dermatologic Clinics 1995, 13: 135-142.

63. Casanova JC, Pérez JA, Cuadrat M, Puig T, Egido R, Herrero C. Porfiria cutánea tarda en 2 pacientes VIH y VHC positivos. Piel 1996, 11: 185-188.

64. Berenguer J, Blasco J, Cardenal C, Pujol T, Cruces J, Herrero C, Mascaró JM, de la Torre C, Mercader JM. Hepatoerythropoietic porphyria: neurologic findings. Am J Neuro Radiol 1997, 18: 1557-1560.

65. Mascaró JM, Lim HW. Porphyrias in children, in Harper JI, Orange AP, Prose NS. Textbook of Paediatric Dermatology, Blackwell Sci, London (en premsa).

66. Herrero C, Ozalla D, Sala M, Otero R, Santiago-Silva M, Lecha M, To-Figueras J, Deulofeu R, Mascaró JM, Grimalt R, Sunyer J. Urinary prophyrin excretion in a population highly exposed to hexachlorobenzene (en premsa).

67. Gouya L, Schneider-Yin X, Rüfenacht U, Herrero C, Lecha M, Mascaró JM, Nordmann Y, Deybach JC, Minder EI. Mutations in the human ferrochelatase gene of 4 Spanish patients with erythropoietic protoprophyria (en premsa).

Discurs de resposta llegit per l'Acadèmic numerari

JORDI SANS i SABRAFEN

Discurs de resposta al discurs d'ingrés del Professor Josep Mª Mascaró i Ballester a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

Amb el cor ple d'il·lusió, amb el clar i joiós somriure de la joventut, fa ja quasi 40 anys, l'octubre de 1959, un reduït grup de metges catalans coincidíem en el París d'aquell temps. Havíem viscut encongits. Necessitàvem eixamplar les nostres ments. Volíem enriquir-nos de noves idees i nous coneixements. Ansiàvem respirar aires d'una llibertat que ens havia estat negada. Era un escenari ple de llum, d'esperança i de poesia. En aquest escenari, en aquest raig de vida, vaig conèixer en Josep Mª Mascaró i junts vàrem viure tot un any d'estones inoblidables. Ens aixoplugaven la mateixa Cité Universitaire i el mateix Hospital Saint Louis, el qual, justament, vivia en aquell mateix temps el màxim esplendor de les seves dues grans escoles de Dermatologia i d'Hematologia.

Hom podrà comprendre que senti avui un doble goig. El goig impregnat d'honor de respondre el discurs d'ingrés en aquesta bicentenària Reial Acadèmica de Medicina de Catalunya d'una gran figura de la Medicina catalana i de la Dermatologia mundial, i el goig, empeltat de satisfacció i d'agraïment, d'haver estat designat per la nostra estimada Institució per rebre l'amic que, a més de ser-ho, desprèn les aromes d'un temps que guardo en un dels llocs preferits de la meva trajectòria professional. Però encara puc afegir-hi més motius de complaença, en recordar, ara, amb gran respecte i estimació, els Professors Xavier Vilanova i Joaquim Piñol, que varen ser

també mestres meus i no solament en l'assignatura de Dermatologia, sinó, així mateix, en la vivència personal d'un mestratge viscut a través de l'assistència diària de molts malalts que vàrem compartir des de la Clínica Mèdica A, que dirigia el meu mestre Professor Agustí Pedro i Pons a l'Hospital Clínic de la nostra ciutat, amb l'ajut inestimable del també meu i principal mestre Professor Pere Farreras i Valentí.

Josep Mª Mascaró i Ballester va néixer a Barcelona el 4 de setembre de 1932. Ell mateix ens ha explicat que no va ser metge per atzar. La nissaga Mascaró ha donat metges al nostre país durant tres segles i certament impressiona que en l'actualitat estiguin exercint a Catalunya 16 metges de la família. Cursà els estudis de Llicenciatura de Medicina a la nostra Facultat del carrer Casanovas. Els acabà el 1955 i 10 anys després, el 1965, obtingué el títol de Doctor, amb Premi Extraordinari, amb la tesi "Tumors palpebrals d'origen pilós".

El 1959 aconseguí una beca del Govern francès i, aconsellat pel Professor Vilanova, decidí ampliar els estudis a l'Hospital Saint Louis de París, on exercien el seu mestratge personalitats dermatològiques de nivell internacional, com Degos, Duperrat i De Graciansky. Degos i Duperrat copsaren, tot d'una, la capacitat, la dedicació i la vocació dermatològica d'en Josep Mª Mascaró, qui ben aviat se sentí plenament integrat a l'equip humà que constituïen aquells importants Serveis.

El 1961 aconseguí el títol oficial d'Especialista en Dermatologia atorgat pel Ministeri d'Educació francès i el 1963 el de Professor Agregat (Maître en Sciences Médicales) de Dermatologia de la Universitat de París. Mentrestant, i amb l'esforç d'hores extraordinàries, moltes d'elles fins i tot nocturnes, anava adquirint progressius coneixements histopatològics fins a convertir-se en la mà dreta de Duperrat. Recordo perfectament la seva dedicació i l'entusiasme amb què m'explicava les seves vivències durant l'any en el qual vàrem coincidir. Per a mi, Duperrat i Degos es convertiren, per sempre més, en figures un xic familiars. El 1965 la Societat Francesa de Dermatologia i Venereologia, amb votació secreta de tots els seus membres, concedia el Premi Nacional anual al conjunt de treballs orientats en una línia d'investigació, al jove professor català Josep Mª Mascaró. El mateix any obtenia també el Premi Ciutat de Barcelona per la seva Tesi Doctoral. En l'àmbit hospitalari assistencial se'l distingia com a metge encarregat de la consulta

especialitzada ("Attaché de Consultation Spéciale") de tumors cutanis de l'Hospital Saint Louis, adscrita a la Càtedra de Dermatologia del Professor Duperrat, càrrec que exercí entre 1961 i 1967, mentre era també Cap de Laboratori d'Histopatologia de la mateixa Càtedra. No és pas senzill assolir una situació professional tan privilegiada en un país que no és el teu i en el qual la Dermatologia ocupava, aleshores, el primer lloc mundial. Entre 1962 i 1969 era també distingit com a responsable de la recerca dels tumors cutanis de l'"Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale (INSERM)".

El 1967, quan Joaquim Piñol va succeir l'extraordinària personalitat del Xavier Vilanova, mort 2 anys abans a París, Josep Mª Mascaró tornava a Barcelona. Recordo, també molt bé, el retorn d'en Josep Mª i totes les seves inquietuds d'aquells temps. Perquè, curiosament, i potser pel fet que a la càtedra dels Professors Vilanova i Piñol hi era ell i dos altres bons amics, el Josep Mª de Moragas i Viñas, també envoltat d'un gran prestigi científic adquirit a la Clínica Mayo, i el Josep Mª Gimenez Camarasa, que anys després aconseguiria la Càtedra de Dermatologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, seguia molt de prop l'evolució humana i científica d'aquella Escola. Del Professor Vilanova havia rebut, com també del Professor Pedro i Pons, les lliçons més genials que recordo de tota la carrera i els contemplava com a uns autèntics éssers superiors. El Dr. Piñol era tota una institució, sempre amb la rialla a la boca i també als ulls, i amb aquella dificultat auditiva que el feia encara més entranyable. Piñol venia sovint a la Clínica Mèdica A per atendre les més diverses consultes de cada dia. Comprenc perfectament els elogis que Mascaró dedica a la seva figura, perquè era una d'aquelles poques persones que desprenia una lliçó permanent només ja amb el seu saber estar, amb la seva presència senzilla, humana i flexible, amb la seva actitud profundament humana en relació amb el malalt i el metge. Prego que em perdonin, que potser fins i tot una mica fora del context concret d'aquesta resposta acadèmica, m'estengui un xic més del compte en l'elogi d'aquestes dues figures dermatològiques que formaven part de la pilastra fonamental d'una època brillantíssima de la medicina catalana, en la qual es trobaven també els esmentats Agustí Pedro Pons i Pere Farreras i Máximo Soriano, Pere Piulachs, Josep Casanovas, Salvador Gil Vernet i els encara, per fortuna aquí presents, Professors García Valdecasas, Balcells Gorina,

Vidal Sivilla, Salvà Miquel i Conill Serra. Sento la necessitat de recordar, des d'aquesta Institució, la lectura pòstuma del discurs d'ingrés d'en Joaquim Piñol que Balcells Gorina va fer el dia 13 de novembre de 1977. Havia escrit Piñol: "Com el meu mestre Xavier Vilanova jo no veuré la ufana dels arbres que he plantat ni el germinar i el créixer de la llavor plantada. Jo ja m'he vist enfront la mort i amb ella he tingut un intercanvi de mirades. D'ací poc temps coneixeré el gel i l'amargantor de la seva besada. Quan això arribi, doneu-me forces Déu meu perquè pugui tornar-li el bes sense temença i perquè amb el cor pugui resar-vos el darrer Pare Nostre".

Aquella llavor sembrada a la qual feia al·lusió Piñol va germinar, sobretot, en la persona d'en Josep Mª Mascaró. Perquè el Josep Mª l'acompanyà ja des del començament de la seva nova condició de catedràtic, fins aconseguir el títol de Professor Adjunt el 1971 i el de Professor Agregat el 1972, el qual pràcticament va enllaçar amb l'obtenció de la Càtedra de Dermatologia de la Universitat de València, la qual ocupà fins el desembre de 1977, quan era, a més, Vicedegà de la Facultat. Va ésser amb motiu de la mort del Joaquím Piñol, quan el 1978 s'integrà definitivament a la Història de la Medicina de la nostra Facultat dirigint la Càtedra de Dermatologia durant aquests últims 20 anys.

La tasca assistencial i científica, tant clínica com histopatològica desenvolupada per Mascaró, és difícil d'igualar i culmina amb l'elecció com a President de l'Acadèmia Española de Dermatologia –de la qual continua sent fins ara President d'Honor– entre 1977 i 1982, i molt especialment el 1982 a Toquio, on és elegit, per un període de 15 anys, Membre del Comitè Internacional (constituït per 12 membres) de la Lliga Internacional de Societats Dermatològiques, després d'una votació secreta de l'Assemblea General de Delegats de totes les Societats Dermatològiques del món. El 1987 passava a formar part dels 5 membres del Consell Executiu de l'esmentat Comitè Internacional de Dermatologia, i entre el 1992 i el 1997 és nomenat, a més, Secretari General de la Lliga Internacional de Societats de Dermatologia. Mascaró ha publicat més de 400 treballs científics, la meitat dels quals en revistes internacionals, i ha estat autor de 2 llibres i de 6 monografies de Dermatologia, 2 de les quals estan escrites en anglès. És autor de capítols de més de 20 llibres estrangers de Dermatologia i ha dirigit més de 30 tesis doctorals. Però dins d'aquesta important activitat científica, n'hi ha una que

cal destacar específicament. Durant 12 anys consecutius ha estat director i orador únic d'una sessió monogràfica (Focus Session), d'1 hora i mitja de durada, en el Congrés Nacional Anual de l'"American Academy of Dermatology", sobre el tema "Clinico Bioquimical Spectrum of Porphyrias" que s'ha celebrat a Chicago, Washington, Las Vegas, San Francisco, etc. També ha estat director d'un forum sobre "Porphyrias" als congressos nacionals de l'"American Academy of Dermatology" de New Orleans, el 1995 i Washington, el 1996. Ha descrit un tumor de les glàndules sudoríperes que es reconeix internacionalment com a tumor de Mascaró: "Eccrine syringofibroadenoma", publicat ja el 1963 i reconegut posteriorment en més de 30 treballs internacionals. La majoria dels seus treballs i aportacions s'han produït en el camp de la histopatologia cutània dels tumors i de les porfíries.

Mascaró és Membre d'Honor de les Societats Dermatològiques britànica, alemanya, italiana, irlandesa, iugoslava, mexicana, xilena i argentina, i també de l'"American Dermatological Association" dels Estats Units, la més antiga del món. És membre numerari de Societats dermatològiques de 8 altres països i pertany, així mateix, a 15 societats dermatològiques internacionals. Ha estat director de tres revistes dermatològiques i membre del Consell Editorial d'"Archives of Dermatology", "American Journal of Dermatology", "International Journal of Dermatology" i "Seminars in Dermatology", totes quatre dels Estats Units i també d'"Annales de Dermatologie et Venéréologie" i "European Journal of Dermatology" de França, "Dermatology" de Suïssa, "The Journal of Dermatological Treatment" del Regne Unit, de "Dermatologia Clinica e Sperimentale" d'Itàlia, de "Skin Cancer" de Portugal. Ha estat President de nou reunions internacionals de Dermatologia celebrades a Barcelona i del Comitè Científic i Organitzador a Berlín (1987), Nova York (1992) i Sydney (1997) de sengles Congressos Mundials de Dermatologia.

En el seu discurs, Mascaró fa una entranyable referència a com va néixer la inquietud i la dedicació a les porfíries a la Càtedra de Dermatologia de la Universitat de Barcelona. La història de molts fets mèdics importants sol sovint transcórrer pels mateixos camins. Un dia, arran de l'observació repetida de diversos pacients no diagnosticats que desperten la curiositat, brolla dins del metge científic una decisió que esdevé una mena de repte d'arribar a conéixer el com i el per què d'aquella patologia. A partir d'aquest

moment, hom decideix esbrinar tots els components clínics, histopatològics i analítics, de tota mena, amb una dedicació d'autèntic col·leccionista dirigida a la recerca de la veritat i, amb indubtable vocació de servei al malalt, per aconseguir que se'n pugui beneficiar. És així com es configura una actitud d'interès que desborda la rutina assistencial i és aleshores quan, fins i tot amb pocs mitjans, la il·lusió, la imaginació i una positiva tossudesa fan possible que brolli l'aigua del que sembla sec, neixin fruits del que sembla bord i s'obrin nous camins diagnòstics i possibilitats terapèutiques per a pacients que no les tenien. Aquesta és la tasca de molts i molts metges científics vocacionals que fan de metge mentre, en silenci i amb tenacitat, enriqueixen de coneixements la medicina. Mascaró ho explica amb una expressiva erudició, no desproveïda de la passió necessària perquè hom pugui empènyer el progrés fins arribar a la victòria malgrat totes les dificultats i tots els obstacles que cal superar. Mentre la vida continua amb els esdeveniments històrics, el metge i el malalt, dins d'una simbiosi envoltada d'un caliu i d'una dimensió humanes que sobrepassen de llarg l'estricte àmbit científic, van vivint uns altres esdeveniments que els són propis i que constitueixen un autèntic cant a la bellesa del nostre noble ofici de metge. I tot això succeeix com si fos pura rutina, sense cap soroll, sense que ni la societat ni els mitjans de comunicació, tan sensibles a la vida política, literària, artística i esportiva, no en facin la més mínima menció. I si no arriba un acte com el d'avui en el qual es glossa la personalitat d'un d'aquests científics, la seva biografia, la seva trajectòria humana i professional, es limita a ser coneguda per uns pocs i pot passar pràcticament inadvertida per a la major part de la societat i, fins i tot, per a la majoria de metges. Aquest mateix acte, que posa en evidència l'exemple de tota una vida de treball i d'aportació positiva a la història de la medicina catalana, és molt possible que no sigui ni tan sols mencionat a cap dels nostres diaris ni en cap mitjà de comunicació, mentre aquests mateixos mitjans dediquen molts dels seus espais a referirnos detalls avorrits de la vida política o històries morboses que arriben, fins i tot, a constituir-se, a vegades, en autèntica pornografia dels sentiments de les persones. Mentrestant, aquesta mateixa societat, i més en concret el seu Hospital, permet la jubilació assistencial, dita legal, del Professor Mascaró i d'altres metges amb gran prestigi científic internacional, en plenitud de facultats, quan encara falten cinc anys per a la seva jubilació com a catedrà-

tics i quan a altres països científicament més dotats, com els Estats Units, no hi ha jubilació, i a algun altre fins i tot jacobí, com la mateixa França, on es formà en Josep Mª Mascaró, s'arriben a elaborar decrets específics per allargar l'activitat assistencial de metges de prestigi reconegut. En realitat es priva així els malalts de la medicina pública de continuar gaudint, com abans, del seu consell, de la seva experiència i de la seva saviesa. Som nosaltres mateixos que consentim, en desqualificar la importància i la singularitat de les grans personalitats mèdiques i científiques, que s'afegeixi un greuge més a la nostra ciència.

Josep Mª Mascaró i Ballester ha estat un gran ambaixador de la dermatologia catalana i, per tant, del nostre país, arreu del món, i la seva recepció a la nostra Reial Acadèmia esdevé un esdeveniment. Aquest és un fet que hem de remarcar i que, insistint en el mateix raonament, creiem que mereix la mateixa consideració que la pintura, la poesia, l'esport i totes les activitats culturals que valora la nostra societat a través dels seus mitjans d'expressió. Perquè, no emmagatzema poesia aquesta vida plena de vivències i de sentiments?, no és com la imatge de la més bella pintura contemplar aquest home que condensa tant enginy, tanta intel·ligència i tanta tenacitat?, ¿no és com una mena de record esportiu, molt més mantingut i valuós que els de molts esportistes, l'esforç mental i físic tan impressionant d'una persona?. Perquè la figura d'en Josep Mª Mascaró, que avui glossem, és viva, és encara generadora de fets i d'història i és més digne de valoració que tota la seva obra, que sense ell no s'hauria produït. I aquest és el missatge que cal transmetre a la societat. Aquest és el missatge que recull aquesta Reial Acadèmia, que m'ha concedit l'honor d'acollir entre els seus membres el Professor Josep Mª Mascaró i Ballester. En nom, doncs, de la nostra històrica Institució, i de tots els seus actuals membres, demano al nostre Excel·lentíssim Sr. President que li lliuri la medalla que acredita la seva condició d'Acadèmic Numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.